

Fóia enciclopedica si beletristica cu ilustratiuni.

Pest'a
5/17
Augustu
1865.

Ese in fie-care luna de trei ori adeva in 5. 15.
si 25. dupa c. v. continendu doue còle.

Prețulu pentru Austria
pe Jun.—Sept. 2 fl. —
pe Jun.—Dec. 3 fl. 50 cr.

Pentru Romania
pe Jun.—Dec. unu galbenn.

Nr.
7.

Cancelari'a redactiunii

Strat'a comitatului Nr. 8.

unde sunt a se adresá manuscriptele si banii
de prenumeratiune.

Epistolele nefrancate nu se primescu si opurile
anonyme nu se publica.

I
 cursu
anuale.

CONSTANTINU ROSETTI.

Dóra neci o natiune pe fati'a pamentului nu a fostu maltratata atátu de crancenu si indelungatu de sórte ca natiunea nóstra. Trecutu-i lungu, e plinu de suferintie, tempii de marire ca si ai caderei ei sunt impresorati de o lunga dorere, dar' prevedinti'a s'a ingrigitu, ca in tempurile cele mai critice sê ni tramita genii mangaiatori, cari cu devotamentu santu au grabitu sê aline dorerile cumplite ale natiunii cu balzamulu mangaiarei.

Sê privimu viéti'a barbatilor nostri, cari cu energia si devotamentu s'au sacratu pen-

Constantinu Rosetti.

tru desceptarea natiunii si aperarea drepturilor ei si vom vedé, câ viéti'a lor e unu siru de suferintie, si tóte aceste pentru câ s'au luptatu pentru victori'a adevéruului, libertate, respandirea culturrei, catra care fiecare omu e detoriu a se apropiá!

Natiunea e detória a stimá cu scumpetate fiii si ficele-i ce au inaintatu sant'a causa comuna, si sê li dee sprigióna in lucrările lor. Unu astufelu de fiu devotatu patriei si natiunii e Dlu *Constantinu Rosetti*, poetu placutu, publicistu mare, invapaiatu tribunu alu poporului. . . dar' sê

vedemu câteva schitie din viéti'a acestui barbatu escelinte.

S'a nascutu la an. 1816. in Bucuresci; ca teneru de 17 ani intrà in militiã, vediendu inse câ pe acésta cariera nu va poté face serviciu mari, la indemnarea muselor parasi serviciulu militariu, dar' n'a avutu ce sê se planga daca a desertatu din taber'a lui Marte in imperiulu Minervei, cà-ci acésta cu dragalasiile sale fice neincetatu l'au impresoratu cu pretiôsele averi ale memorirei. Inca in primavér'a vietiei a atrasu atentiunea patriotilor sei prin lir'a-i armoniôsa edandu nesce cantece intitulate: „Ceasuri de multiamire, cari si astadi le cetimu cu placere, unele au trecutu intra doinele poporului, si negresitu câ cea mai mare parte a publiculu cetitoriu ar ceti cu bucuria aceste poesii incantatórie, daca aru esi o editiune noua, cà-ci din cea d'antãia ici colé se mai afla câte unu esemplaru. Cu aceste apoi sunetulu lirei sale se intrerupse.

La 1842 fu denumitu prefectu alu politiei din Pitesci, unde in scurtu tempu sciù a cascigã amórea si stim'a toturora intru atãta, câ si adi e in placuta memoria; pe urma tã procuroru alu tribunalulu civilu din Bucuresci pana la 1845 cand si-a datu demisiunea. Dupa acésta sôrtea lu-duse la Paris, unde locu câtva tempu si la întórcerea sa luã de socia pre dsiór'a Maria Grant nascuta in Gernesei la 1819, care dupa ce si-facuse educatiunea in Francia, merse la Bucuresci cu fratele ei E. Grant secretariulu consululu anglesu. Adi Dómn'a Maria Rosetti mama a cativor prunci bine crescuti e redactórea fôiei „Mam'a si Copilulu“.

Dlu Rosetti patrunsu de idei democratice, fara a luã in consideratiune despretiulu boierilor orbiti de principiile aristocratice, la an. 1846 deschise o libraria. Totu in acestu anu formandu-se comitetulu revolutiunaru, se facura pregatirile spre straformãrile radicali din 1848. Dlu Rosetti ca membru — asia dicandu — a fostu spiritulu acestui comitetu. La 9 Juniu 1848 fũ arestatu, dar' a dou'a-dĩ se eliberã de poporu, care restornã tronulu lui Bibescu, atunci se resbunã contra apesatoriulu prin o fapta nobila si umana, scutindu-lu cu peptulu seu si conducandu-lu pana la trasura prin mediuloculu poporului revoltatu. Multimea entusiasmata aplaudã acesta fapta generôsa, duse in triumfu pre Rosetti. Atunci devini prefectu alu politiei din Bucuresci, mai tardiũ secretariu la guvernulu provisoriu si directore la ministeriulu din Iaintru, pe langa atãte ocupatiuni mai avũ tempu

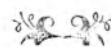
de a incepe si unu diuariu corespundietoriu tempulu de atunci: „Prunculu romanu“.

In septemvre Dlu C. Rosetti fu tramisu cu alti deputati in taber'a otomana la Fuad-Efendi, de a protestã contra restabilirei urgisitulu regulamentu organicu, ce sustienea dispunerea boierilor asupra poporului, ca asupra unor fintie fara de viétia. Fuad-Efendi avea instructiune de a nu ascultã protestulu dreptatei, deci cum se ivira deputatii Romaniei, fura arestati si transportati la Rusiava. „Atunci dlu Rosetti — mi-spuse unulu care a fostu de fatia — cu o elocuintia incantatóre vorbi turcului duru, oratorulu patrunsu de amórea patriei buchete de flori preserã prin vorbirea sa . . .“ Acestei oratiuni escelinte se poté multiami câ dlu Rosetti impreuna cu ceialalti patrioti persecutati potũ emigrã in tieri straine. Totu in acelu tempu dómn'a Rosetti vediendu caderea patriei si intielegandu arestarea sociulu seu, cu dragalasi'a sa copilitia Zivi-Liberté in bratie spribegindu prin trestisie a grabitu a trece Dunarea ca sê impartie suferintiele consotiulu emigratu.

In Paris cu conlucrarea mai multoru esilati romani incepũ „Romani'a viitóre“ revista politica si „Republic'a romana“ cari inse avura o viétia scurta. In acelasu anu publicã unu apelu catra toti partisanii eliberarei popórelor apesate si la 1852 dóue epistole catra principele domnitoriu Stirbeiu, precum catechismulu sateanulu, nesce dialoguri politice asupra evenimentelor din 48, in colaborare cu dlu Ionu Brateanu. Reinturnatu apoi in patria dlu Rosetti fu alesu de deputatu la Divanulu ad hoc si incepũ redigearea diariulu „Romanulu“, unu diuariu liberale, redigeatu cu tactu finu si energiã neobosita.

Astufelu a imbratiosiatu caus'a santa a patriei ca diurnalistu. nu intr' altu chipu si ca deputatu. Neci câ e de lipsa sê spunemu, câ domni'a lui totudeauna a ocupatu locu intra cei mai liberali aperiatori ai poporului.

In 1863 „Romanulu“ fu suspinsu, dar' nu multu dupa acésta aparũ: „Libertatea“ carea inse avũ totu sôrtea acea. La inceputulu anulu presinte se ivi „Consciinti'a natiunale“ dar' si acésta fu curendu viptim'a libertãtii de presa din Romani'a libera. — Acum Dlu Rosetti s'a retrasu din viet'i'a publica, sperãmu inse, câ se va ivi éراسi cu splendóre pe terenulu parasitu, — ceea ce in interesulu preseii romane i si dorimu!

IMPERATULU SALABEGU.

(Balada populară.)

I.

Innaltiatulu imperatu
Salabegu vitézu, bogatu
Tóta lumea-a spaimantatu, —
Câ elu ôstea si-stringea,
Câtra imperati mergea, —
Préda multa li facea
Si pe toti ii invingea!

Salabegu se caseigá,
Ôstea la campu si-o mustrá,
Si din graiu asia graiá:
„Audîti voinicii mei,
Audîti voi pui de lei!
Ori si unde v'am chiamatu,
Fôrte bine-ati ascultatu, —
Cu alu vostru ajutoriu
Fui totu mare 'nvingatoriu,
Si-astadi toti dusimanii mei,
Suntu supusi ca nescé mniei, —
Numai ceva eu mai vreu,
Sé invingu pe Dumnedieu, — —
Déca si-ast'a vomu gatá,
Ceruleu, lumea s'a-aplecá,
Mie mi s'oru inchiná!

Candu voinicii-lu audiá,
Ei diu graiu asia-i graiá:
„Innaltiate imperate!
Sé traiesci cu sanctate,
Ori si unde ne-ai chiamatu,
Bine noi te-am ascultatu,
Dar' cu Domnulu tata-lu santu
Ce ne tîne pe pamentu,
Nu e bine sé cercâmu,
Si noi dieu! nu ne luptâmu!“

Salabegu câ se mania,
Pe ostasi asia-ii spariá:
„Cine nu mi va urmá,
Cu arculu s'a sagetá,
Cu spat'a s'a despicá!“

Dar atunci ei toti tacura,
Pregatiri mari mi-facura,
Gat'a de resboiu stefura.

Dumnedieu se 'nsciintiá,
Si delocu si raspundea,
Câ elu vre de demanétia,
Sé dea turculu cu elu fétia!

Salabegu mi-audiá,
Ce respunsu se tramitea, —
Asediatu-a tumuri mici,
Sé prepada la voinici,
Asediatu-a tumuri grele,
Sé sparga cerulu cu ele.

Dara pe la prandiulu mare
Se aréta Domnulu tare,
Tramitiendu néua cu plóia,
Ca pe turci sé mi-ii immóie,
Tramitiendu ventulu cu geru,
Dóra tureii toti mi-peru!

II.

Plóia cade, néu'a ninge
Ventulu bate, ôstea plange,
Geru cumplitu se lasa 'ndata
Degeréza ôstea tóta,
Lemne de focu nu avea,
Câ pamentulu plesiu erá.

Salabegu atunci dîcea:
„Ascultati voi voi'a mea!
Árele le bucatîti
Faceti focu si ve 'ncaldîti,
Sé scapâmu noi in viétia
Pan' la dalb'a demanétia!“
— Bate ventulu, néu'a ninge
Foculu trece si se stinge!

Salabegu câ se spariá,
Catra ôste-asia graiá:
„Siciele le bucatiti,
Faceti focu si ve 'ncaldîti,
Sé scapâmu noi in viétia!
Pan' la dalb'a demanétia!“
— Bate ventulu, néu'a ninge
Foculu trece si se stinge!

Salabegu se spaimantá,
Si din graiu li cuventá:
„Caii vostri sé-i taiati,
Si de matie-i despoiati,
Si prin scofuri ve veriti
Câtu de câtu sé ve 'ncaldîti, —
Sé scapâmu noi cu viétia,
Pan' la dalba demanétia!“
— Neua ninge, ventulu bate,
Catanele su inghiatiate.

III.

Salabegu singurn scapá,
Si 'n genunchi elu se rugá:
„Dómne! iérta-mi vin'a mea,
Precunoscu câ am gresitu,
Candu asupra-ti am pornitu!“

„Tu n'ai fostu indestulatu,
Cu ce tîc eu ti-am datu, —
Tu nebune! mai doresci?
Ceruleu ca se-lu biruesci!“

Candu din ceriu glasu s'audiá,
Reci fiori lu sagetá, —
Salabegu se infricá,
Pe o luntre se puneá,
Catra casa se pornia, —
Viforu mare se 'nvoltá,
Luntrea tóta i-o sfarmá,
Elu in mare-atunci picá,
Si afundu se innecá!

„Innaltiate imperate!
Tóte-acuma tí-su sfarmate,
Lumea mare ti-a fostu mica,
Dar' acu nu ai nemica,
Ceriulu vrusi sé-lu biruesci,
Dara esti nutretiu la pesci!“

Prin: A. M. Marienescu.

Mai bine mórta.

— Novela originale. —

Înainte de ce aru fi calcatu ungurii pe acestu pamentu, în acelu tempu, din care am culesu acésta istorióra, tienutulu Ungvarului érá locuitu de unu poporu blandu si ospitale; nu cunoscea acesta lucsul, nu invidi'a, neci sgototulu armelor si casuliele pacinice numai atunci le parasea, când suridietoriulu sóre de primavéra desceptá florile campului, — atunci fiecare familia — fiindu unu poporu nomadu — simaná turmuti'a sa de oi intra dealurile inverdite ale Carpatilor, când si-aredicau corturile, mic'a avere si cea mai mare parte a anului o petreceau intra muntii umbrosi, si numai când se ivea iérn'a brumósa rentornau éra în váile pacinice. — Fericita simplicitate! . . .

Multi ani au trecutú asia în pace, pana când sgototulu armelor li conturbá liniscea, atunci ajunsera ungurii la otarele tierei cu scopu de a o cuceri, . . . poporul slavu din acestu tienutu mai multu érá aplecatu spre pace, deci nu li-a pré statu în cale, astufelu ungurii au ajunsu pana la riulu Ungu, unde inse fura intempinati cu resistintia, cá-ci Lobortiu domnulu Ungvarului a pusu stavila ordelor straine, deci magiarii se oprira aci si dupa câtva odihna otarira a ocupá cu asaltu cetatiuea de pe stanca.

I.

Acolo unde sírulu dealurilor Verhovinei formandu ca o semi-coruna se frange, dela cetatea Muncaciului intr' o cale de diumetate-dí, se naltia Ungvarulu de demultu, sub murii cetatiuei sierpuiau undele riului Ungu, asta érá cetatiuea superba a lui Lobortiu, adi din acésta zidire numai nesce ruine triste au mai remasu de marturia posteritateri despre marimea trecutului.

Lobortiu érá unulu din acei despoti cerbicosi si superbi, ce se aflau pe acelu tempu mai alesu în partile de susu ale tierei; soci'a-i buna inca în anii teneretielor i-a rapitu-o mórta, sórtea inse i-a datu spre alinarea dorerilor sale si de consolatória o fíca decorata atátu cu virtuti câtu si gratie rare. Elu observá în fic'a sa tóte acele însusiri bune, ce posiedea sociea-i blanda. Decâte ori privea pre Zela, pe fati'a lui se iveau trasurile intunecóse ale dorerei, cari inse numai decátu fura acoperite de licurirea unui surisu plinu de fericire, si atunci în ochii ardiatori de bucuria straluciau margaritarele de lacrimióre, în cari se resfrangea lupt'a sentie-

mintelor sublime ce-i undulau interiorulu animei sale, si mai totudéuna eschiamá cu aceste cuvinte :

— Asia, intru-adeveru astufelu érá si iubit'a mea Teodora. . . ea e fic'a mamei bune! . . .

Zela érá frumósa în tóta privinti'a, neci invindí'a cea mai incarnata n'a potutu negá acésta, peru-i negru ca pén'a corbului impletitu în patru vitie, érá sustienutu de o sagéta de auru, înainte despartítu frumosu în bucle undulóse curgea pe umerii-i de crinu; ochii ei cei albastri si dragalasi patrundeau adenculu animei, rosiéti'a lina ce atátu de incantatoriu decorau fati'a-i frumósa tradau nedormirea amorósa, desi budiele-i neinctatu suridietórie si privirea-i dragalasia esprimau o ilaritate naiva, pe langa aceste si statur'a-i nalta, tali'a-i gingasia o naltiau pana în cét'a angerilor. Zela érá incantatória si fiindu decorata cu atâte gratie, nu e mirare cá-a atrasu atentiunea tenerilor si nobililor de prin pregiuru; — întra acestia era si Ivanu, fiulu principelui slavu Svatoplucu, elu adorá pre Zela, o iubiá din totu sufletulu seu si nu în desiertu . . . cá-ci Zela inca sentiá atractiune catra atletulu june erou, si betranulu Lobortiu si-a esprimatú îndestulirea la alegerea fícei sale, cu bucuri'a li-a datu binecuventarea parintésca, serbarea cununieii inse, din caus'a nepáciuirilor neaseptate, se amaná pana a treia dí.

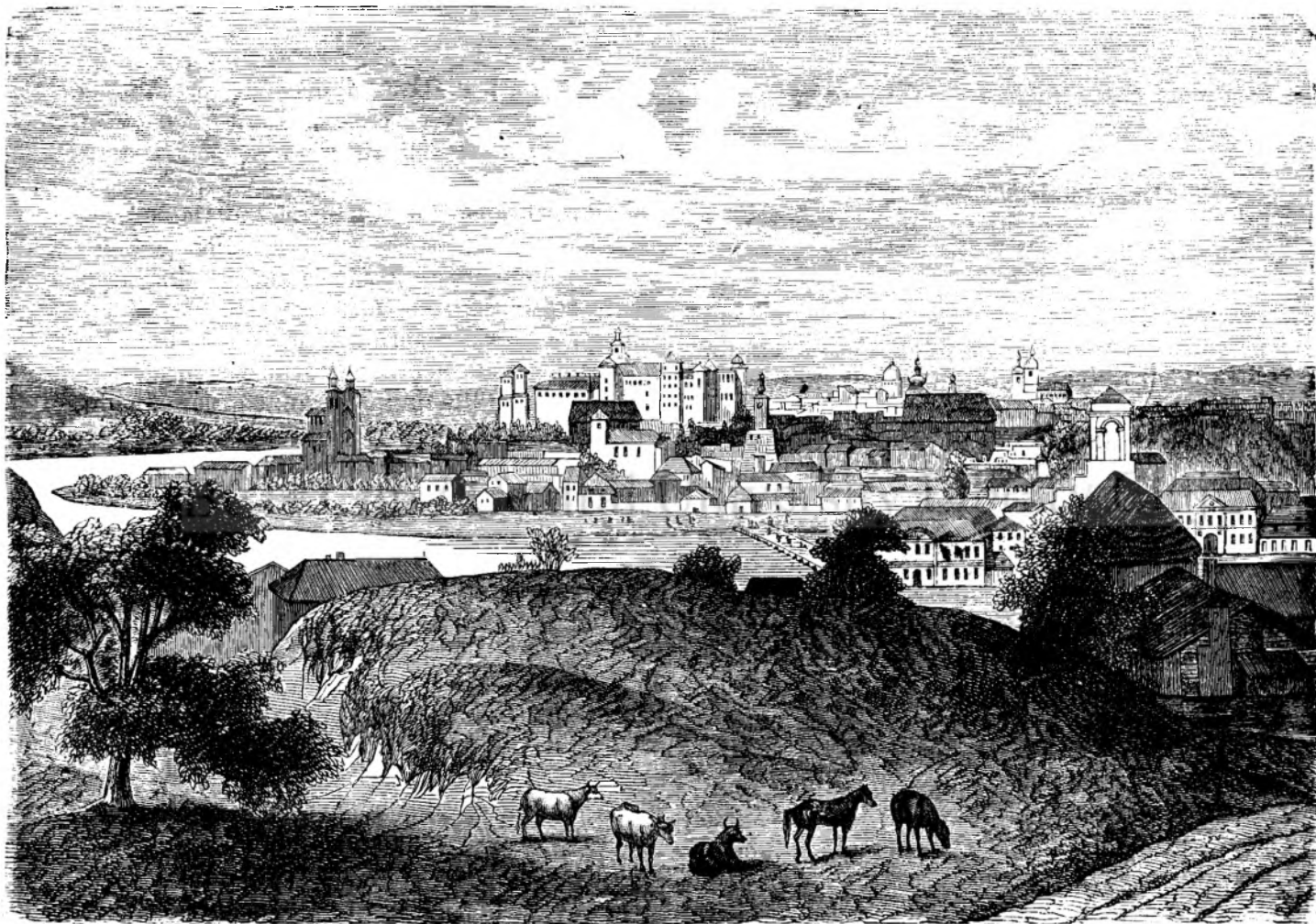
II.

Suntemu intr' unu salonu pomposu, padimentulu decoratu cu mozaicuri érá acoperitu cu tapete fine de orientu, mobilele pretióse, policandrele stralucitóre inca mai mareau splendórea objectelor. Pe arcurile paretilor odihniau în armonia cuvenita portretele artistilor esterni; mai în giosu de aceste se naltia o statua pompósa, carea representá pre fericit'a socia a domnului puternicu, în ferestile umbrite de perdele de matasa florile cele mai frumóse esalau parfumulu adormitoriu, ér' pe sofele moi odihneau mai multe persóne de ambele secursi si etáti diferite, cá-ci trebue sê scímu cumcá a sunatu ór'a fericirei pentru Zela si Ivanu, când animele lor erau sê se unesca pentru totudéuna. Acésta érá o diua fórte însemnata, în cetate domniá o vioiciune neindatinata; — în salonulu mare betranii eroi intra cupele spumatórie de vinu narau tenerilor despre faptele maretie din trecutulu gloriosu, apoi se latí veselí'a peste toti óspetii, cantári, dantiurisi vorbiri însufletitórie caracteridiáu ospetiulu stralucitu; mai intr' o lature langa ferésta vedemu pre tenerii fericiti, cu

mana 'n mana stateau incantati de fericirea ce-résca ce vedeau in venitoriu, si in aceste medita-tiuni amoróse nu-si aduceau a minte, câ o di, o óra séu si unu singuru momentu li póte ruiná tóta fericirea, sórtea capriciósa decâteori a ni-micitu, cele mai aurie sperantie! Demulte ori si moritoriulu celu mai infortunatu gusta pla-cere angerésca in momintele fericite, atunci ce-riulu vietiei sale se deschide serinu si celu per-secutatu de sórte uita dorerile de mai nainte,

— Cátu de fericiti vomu fi noi! Bucuria si ilaritate domniá in salonu, precum si afara intra poporulu adunatu, carele jocá, cantá si bea intru sanetatea dómnei tenere, cand la pórt'a cetatei resuná cornulu vigilarilor, la acareia sunare neasceptata ca la o demandatiune se in-terupse cantarile si chiotarile nuntasilor.

Lobortiu tresarindu se scolá si cu o privire severa se apropiá catra ferést'a ce cautá spre pórt'a cetatei, cand numai-decátu se ivi unu

Varsavia capital'a Poloniei. (vedi pagin'a 89.)

cari dóra si in acelu momentu de fericire i con-suma anim'a, suferintiele inse amortiescu, câ-ci trecutul e uitatu si moritoriulu gusta fericirea nemoritorilor. In acésta stare fericita omulu n'are neci o dorintia, nu invidiadia fericirea an-gerilor, câ-ci acésta o afla in sinulu seu.

In astufelu de mominte fericite erau si te-nerii amorisati, ei nu vedeau nimicu, cu totulu cuprinsi de fericirea ce li intindea presintele si fantasandu in venitoriulu si mai stralucitu, cu fragedime se inbratiosiau ca doi porumbei dra-galasi si cand li se deschideau budiele impresor-ate de sarutári, acele numai aceea siopteau :

aprodu cu scirea, câ unu strainu cu o fatia ne-indatinata se róga pentru intrare.

— Lasati-lu sê intre! — dîse Lobortiu catra aprodu. Carele cu reverintia se departá, si dupa câteva mominte condusa inlauntru pre acelu strainu, ce intr' adeveru erá o figura ne-indatinata. Umerii ii erau acoperiti cu pele de pantera, pe capu calpagu de pele de ursu cu o péna de doi coti, la o parte cu o sabia cârna si grea, si in spate cu o sarcina de sagete.

(Va urmá.)

Ioanu Somesianu.

Ionu-voda celu Cumplitu

cu boierii, cu calugarii si cu tieranii.

(Din scrierea dñi B. P. Hájden, partea II, §§. 9—21.)

(Urmare si fine.)

Improprietarirea tieranilor din proprietatea cea usurpata clerico boierésca este o bucatire, in urm'a cárii, ca rezultat imediatu, cei putini bogati sunt fórte saraciti si cei multi saraci nu sunt de locu imbogatiti : diecimi de ani trebui sê tréca mai 'nainte de a reveni lucrurile la o noua stare normala, mai buna, firesce, de cátu starea normala cea vechia . . . dar pana atunci? pana atunci egalitatea saraciei pentru toti si in tóte!

Ionu-voda improprietariá nu numai pe tierani, ci chiaru pe tígani, candu acei tígani aveau midilóce de a-si plati pe-sínu o proprietate²⁸⁾; candu nu, nu; ei i inzestrá incetu-incetu cu nesce atari midilóce, intrebuintiandu unu metodu, prin care departe de a produce o crisa, elu din contra infloria finacele Statului.

Secretulu eroului nostru fu de o simplitate nespusa : elu nu lasá pe boieri si pe calugari sê abuse cátu unu firu de peru de munc'a tieranului.

Ionu-voda vedea, cá ciocoiulu iea aprópe totu castigulu tieranului, despoiandu astufelu, totu de o data, vistieri'a tierai, cárii-a boierii si calugarii nu-i dedeau nemica, éra cei-l-alti nu mai aveau de unde sê-i dea.

Josu abusulu! — numai atáta.

§. 16.

Aice e locul de a analisá cestiunea proprietáti teritoriale la Romani, dupa vechiele nóstre legi nescrise, dar cu atátu mai rationale, basate nu pe imaginatiunea vre-unui juristu, ci pe insasi natur'a cea intima a poporului.

Boierii séu monastirile nu erau proprietari, ci numai nesce posesori ereditari ai respective-loru portiuni teritoriale, carele d'intru 'ntáiu le-au fostu acordate lor din partea domniei ca locuri desierte si fara valóre, pentru a le colonisá cu ómeni si a le da astufelu o utilitate.

Domnulu tierai remanea pentru tot-deauna adeveratulu proprietaru alu intregului teritoriu nationale, incátu boierulu séu monastirea, avendu facultatea de a vinde, de a schimbá, de a ipo-

²⁸⁾ Documentulu, ce l'annu publicatu in Archiv'a istorica a Romaniei; t. I, nr. 156 : „Amu datu acestui Tiganu anume Nicola o treime din cincimea satului Bolotescii si cu locu de mora in ap'a Putnei, care teritoriu si-lu cumperase etc.“

tecá, de a darui mosiele lor, pentru fie-care din atari transactiuni trebuiá sê capete o noua speciale incuviintiare domnésca, insotita de o dare in bani séu in natura, si in carea principele intariá acuisitiunea noului posesoru prin urmatórele caracteristice cuvinte : „i-lu *damu* lui acelu satu etc.“²⁹⁾

Pe basea acestei constitutiuni a proprietáti teritoriale, tieranii romani aveau duple indatoriri; unele catra fisculu domnescu, altele catra posesorulu ereditaru; din cari cele principale erau :

Indatoririle tieranesci catra fiscu :

1-o Dári si glóbe judeciari, precum de pilda : bani de divorciu, bani de maritagiú, glóbe pentru furturi, dusiegubine pentru omoruri etc.

2-o. O mica suma banésca anuale, si decima in natura de oie, de porci, de miei.

Din tóte aceste venituri ale fiscului, posesorulu mosiei ísi retineá, ca unu felu de resplata pentru munc'a perceptiunii, cáte o a treia parte.

Indatoririle tieranesci catra posesoru :

1-o. Trei díle de lucru, anume una arandu, alta cosindu, a treia secerandu ;

2-o. De doue ori pe anu, la Craciunu si la Pasce, daruri numite „cinste“, anume : oue, gaine, casiuri.³⁰⁾

Sub Domni de principie aristocratice, fie prin concessiuni formale, fie prin ingaduirii tacite, boierii si calugarii reusíra pe de o parte de a usurpá tóte folosurile, cáte se cuveniau fiscului si din cari ei nu aveau dreptu de cátu numai asupra unei treimi ; pe de alta parte, de a sterge cu deseversíre conditionnalitatea obligatiunilor tieranesci, silindu pe sateni sê le lucrede si sê le dea mai in tóte dílele!

Fisculu se fecundá, mai alesu, prin confiscatiuni ; prin vâme, cáte nu incapusera inca in mânilu particulariloru³¹⁾; prin decim'a de céra si de miere³²⁾ : dâriile teritoriale, adeverata

²⁹⁾ Vedi mai tóte documintele teritoriale munte-ne si moldovene, in a mea Archiva istorica a Romaniei.

³⁰⁾ Tóte acestea se deducu in parte din documintele locale, dar mai cu séma din „jus valachicum“ alu colonistilor romani din Moldova si Transilvania, cari se stabiliau in Polonia si despre cari vedi o pretiósá colectiune de acte oficiale in Stadnicki; O Wsiach Woloskich (Lwów, 1848, in-4); p. 25—92. Unele acte sunt din epoc'a lui Ionu-voda.

³¹⁾ Charriere; Négociations de la France dans le Levant (Paris, 1853, in-4); t. 3, p. 913, nota : „ . . . une eschelle ou dace d'un port vallant trois mil ducats par an . . . succession et hoyrie d'un seigneur exécuté par justice . . .“

³²⁾ Botero; Le relationi universali (Venetia, 1600, in-4); t. I. p. 95—6 : „Il prencipe tira da cento mila

avuti'a a unui Statu bine constituitu, erau ca si nulle!

Restrîngîndu cu totulu drepturile cele abusive ale ciocoiului asupra castigului tieranescu, Ionu-voda ajungea la trei scopuri de o importantia suprema :

1-o. Imbogatiá pe tierani, adeca pe cei multi séu, si mai bine, pe cei „toti“.

2-o. Luandu de la tierani numai $\frac{1}{5}$, $\frac{1}{10}$ din câte le rapia ciocoinulu, implù vistieria ca neci o data.

3-o. Reusì a deveni idolulu acelor ce erau „tiera“.

Si, cu tóte astea, elu nu improprietarise pe tierani!

§. 17.

Unu altu faptu concurge de a probá geniulu administrativu alu lui Ionu-voda.

Pentru transactiuni importanti, priivitórie mai cu séma catra clas'a de susu, Moldova intrebuintiá bani straini de auru si de argintu, cari intrau in tiera, in mare catime, in schimbu pentru esportatiunea vitelor.

Dar banii de arama erau putini, încátu tieranulu, in transactiunile sale cele mice, se vedea fortiatu de a operá mai multu in natura, — monet'a cea mai nedrepta si mai nesigura.

Domnii precedinti, Despota si Lapusnénulu, fácura bani nationali de argintu ³³⁾ : ei nu se gandira la nevoiele tieranilor.

Ionu-voda pricepù pe data tóte avantajieile monetei de arama, a carii fabricatiune, custandu putínu Statului, aducea totu d' odata folóse imense prin imbogatirea tieranilor, vreasè dica a fiscului.

Gologanii nationali incepura, in fine, a cerculá prin tóte unghiurile Moldovei.

Pe langa altele, ei familiarisau tier'a cu icón'a frumósei figure a principelui, in giurulu carii se cetea patrioticulu titlu : „Parintele Moldovei“.

E de observatu, cà ei fura la noi nu numai cei de 'ntâiu bani de arama, ci inca cei de 'ntâiu cu o inscriptiune romanésca : nu latinésca, ca pe ai lui Despota si ai Lapusnénului; neci slavonésca, ca pe cei anteriori.

Boierii si calugarii vorbiau latinesce si slavonesce; tieranulu — romanesece.

§. 18.

Poterniculu patronagiu, acordatu poporului

scudi, dela decima dela cera, et del mele . . . Vi passa il moscatello, o malvagia di Candia per Polonia, e per Alenagna : onde il prencipe cava grande entrata . . .“

³⁴⁾ Bolliac; Daco-Romane; nr. 112—118.

de josu contra claselor de susu, avea in ide'a lui Ionu-voda, precum lesne ne-amu potutu convinge, mai cu deosebire o tinta financiara.

Elu facù acum in privinti'a tieraniloru intocmai ceia ce regii occidentali facusera mai 'nainte in privinti'a comunelor municipale, eliberandu-le din jugulu senioriloru feudali ³⁴⁾ : immensele abusuri neregulate ale aristocratiloru isolati se prefácura intr' unu venitu periodicu alu fiscului, mai moderatu individualminte si colosalu in totalitate; cursulu apei fu schimbatu si canalisatu in profitulu tronului astufeliu, încátu peraiiele cele imprastiate, numerose si inflaté se redusera de odata la proportiunile unui singuru fluviu de auru.

Asia dara, e vederatu câ, imbunetatîndu sórtea tieraniloru, Ionu-voda avea dreptulu de a cere din parte-le nu numai o recunoscintia morale, ci inca pe acea materiale, manifestata prin esactitudine si sinceritate in plat'a dariloru fiscale, ce formau acum o mica parte din câte le storceau obicinuitu boierii si calugarii.

Lips'a séu abundanti'a financiara a unui Statu, in cele mai multe casuri, nu depindu de saraci'a séu avuti'a tierei, ci numai si numai de modulu perceptiunii impositelor; încátu unu poporu saracu pòte sè aiba unu fiscu abundantu, din caus'a unei perceptiuni energice si bine organizate, pecându, din contra, unu poporu avutu pòte sè aibe unu fiscu lipsita, din caus'a unei perceptiuni molesite si reu organizate . .

Ionu-voda reusì de a face, ca banii sè curga, asia dicèndu, de la sine in visteria Domnesca, fara concursulu unei miriade de aginti salariati, fara directorate statistice, fara comptabilitate francesca, fara inspectori financiari . . . elu se multumì a aplicá in tóta rigórea teribil'a lege penale contra neplatei dârilor.

Mai bine legi putine, dar bine esecutate!

Éca tabloulu, ce-lu dâ unu biografu contemporaneanu alu lui Ionu-voda :

„Daca cine-va vindea fara scirea domnesca unu struguru din via ³⁵⁾, séu ori si-care lucru supusu censului, pe unulu ca acela Ionu-voda, infigèndu-i o veriga prin nârile nasului, cu manele legate la spate, ilu da caleiloru, ca sè-lu bicuésca pe pietiele publice, si apoi cadavrulu

³⁴⁾ Extracte din Bréquigny, Guizot si Thierry in Encyclopédie moderne; nouv. éd. t. 10, p. 272—87.

³⁵⁾ Cf. despre celebrulu Wallenstein, unulu din geniele cele mai mari al timpiloru moderni, in *Guido Priorato*; Vite et azioni di personaggi militari e politici (Vienna, 1674, in-f); litt. w, p. 5 nenumerotata : „Castigó severamente piccioli errori per spaventar i gravi falli.“

lasá jacandu fara inmorméntare, hran'a cãnilorú !³⁶⁾

Astadi, legile nóstre pedepsescu cu temnit'a pe debitorulu unui particularu, de cele mai multe ori alu unui Grecu séu Ovreiu, câ-ci Romanii nu pré au bani de datu cu imprumutu... debitorulu Statului remâne nepedepsitu!

Preferu sistemulu lui Ionu-voda.

§. 19.

Istoricii incriminéza crudímea eroului nostru.

Sunt nedrepti.

Éca ce díse peste doi secolí si jumetate Napoleonu celu Mare, candu istoricii ilu incriminau si pe elu de crudíme :

„Amu tînutu totudeauna cu majoritatea poporului : la ce óre mi-arú fi potutu servi crim'a ?“³⁷⁾

O logica sublima!

Ionu-voda tînuse si elu totdeauna cu majoritatea poporului.

Majoritatea poporului ilu iubia, ca neci pe unulu din câti l'au precesu si i-au succesu petronulu Moldovei.

Insi istoricii cei incriminatori recunoscú, toti intr' o vóce, suprem'a popolaritate a lui Ionu-voda.³⁸⁾

Deci, unde e crim'a ?

Nu e crudu acelu príncipe, care, cu pretiulu cãtoruva capete aristocratice si cu neimblândit'a padíre a legii, își cumpera idolatr'a iubire a unei tiere întrege!

³⁶⁾ Lasieki; op. cit.; p. 129: „... ipse Ivonia, vel ob levissimum delictum, poenam capitis insontes statuabat, vivos excoriabat, palis infigebat, oculis privabat (quae poena apud Valachos familiaris est) naso et auribus praecisis deformes homines reddebat: breviter, si quis illo invito seu racemum suae vineae, seu quidpiam aliud, ex quo census penditur, vendidisset: hunc ille aut occidebat aut hamo per nares illius traducto, manibusque post tergum colligatis, terroribus velsi isti non essent, (quos Ziganos vocant) per plateas immisericorditer flagellandum obiiciebat: et (quod immanius est) caesorum cadavera insepulta etc.“

³⁷⁾ Emerson; Les représentants de l'humanité (Paris, 1863, in-8); p. 291—2: „on m'accuse, disait-il, d'avoir commis de grands crimes; les hommes de ma trempe ne commettent pas de crimes. . . J'ai toujours marché avec l'opinion des grandes masses et avec les événements. A quoi m'auraient servi de crimes.“

³⁸⁾ Cronica turca ap. Mignot; op. cit; t. 2, p. 215: „Pierre fut placé sur le trône de Moldavie, au milieu des larmes des peuples qui regrettaient Ivan.“ — Gorecki: op. cit; p. 90: „pedites, gens rustica, singulari fide ac animo in Ivoniam fuere.“ — Lasieki; op. cit; p. 130: „... illum postea non modo honorarint horruerintque, verum etiam fortiter pro eo depugnaverint.“

§. 20.

Miraculosulu resultatu alu administratiunii lui Ionu-voda se póte esprime prin putíne cuvinte.

In 1572, la intrarea-i in domnia, tóte calamitátile erau gramadite asupra Moldovei.

O teribile ciuma dieciuia prin sate si prin orasie; ³⁹⁾

Unu cometu spariá imaginatiunea poporului; ⁴⁰⁾

O furiósa inundatiune devastá campiele; ⁴¹⁾

Visteri'a erá secata prin nebuniile lui Bogdanu-voda, carele se plimbá cu trasure acoperite cu argintu si aurú; ⁴²⁾

Tureii si Tatarii, veniti in ajutorulu lui Ionu-voda, nu se potura retiné, firesee, de a nu comite jafuri, violintie, omoruri; ⁴³⁾

In fine, erá unu potopu de rele!

In cursu de doi ani, príncipele nostru realisá visulu domniloru celoru mai mari: financele erau in flóre si contribuabilii multumiti.

§. 21.

Cronicarulu Urechia servise in teneretiele sale, ca uricaru séu scriba, la curtea lui Ionu-voda; dar erá aristocratu din una din familiile cele mai ilustre ale Moldovei ⁴⁴⁾, inruditu cu cei-l-alti boieri, devotatu calugarismului si, prin urmare, dusmanu sistematicu alu stapánului seu.

Ei bine! cu tóta ur'a-i personale, ce respirá mai in tóte rëndurile povestirii sale, încátu nu se teme de a ride pana si de mórtea vitézului ⁴⁵⁾;

³⁹⁾ Archivi Antiqui Leopoliensis Liber MCLXX (MS. in magistratulu dela Lemberg, in-f); anno 1572, p. 613: „Pestis fuit eodem anno gravissima.“ — Chronicon Fuchsio-Lupino-Oltardinum (Coronae, 1847, in-4); p. 66: „Saevisima pestis Barcensem Provinciam depopulatur et pene exhaurit.“ — Charrière; op. cit; 3, p. 241, janvier 1572: „la peste est la plus extrême et eschauffée qu'elle feut, cent ans a, en Levant.“

⁴⁰⁾ Gessner; Bibliotheca instituta et collecta (Tiguri, 1583, in-f); p. 265, 312, etc.

⁴¹⁾ Schard; Scriptorum rerum Germanicarum (Basileae, 1574, in-f); p. 2522, sub anno 1572: „Danubius ita inundare coepit, ut post hominum memoriam maiorum aquarum illuvies non fuisse existimetur.“

⁴²⁾ Forgacs; Rerum Hungaricarum sui temporis Commentarii (Posonii, 1788, in-8); p. 698: „Bogdanus . . . sponsa, quam stolido luxu ambiverat, spoliatus, cui carpentum mirifico sumptu confecerat, ut rotarum quoque circumferentias, quo uspiam ferri usus fuit, argenteis laminis, auratis exornasset . . .“

⁴³⁾ Lasieki; loco supra.

⁴⁴⁾ Cantemiru; Chroniculu Romano-Moldo-Vlachiloru (Iasi, 1835, in-8); t. I, introducere, p. LXX: „... Corvinos, cuius ex prosapia derivantur Urecestii.“ Cf. Archiva istorica a Romaniei; t. I., nr. 203.

⁴⁵⁾ Letop; t. I. p. 196.

ei bine! cu toate acestea, insusi cronicarul Urechia se simte fortiatu de a caracterisa pe Ionu-voda in urmatorul modu : „era la minte ascutitu, la cuventu gata, si se vedea a fi nu numai de domni'a acestei tiere, ci si altoru tiere se fie capu si mai mare“.

Atari cuvinte din gur'a unui inamicu!

Varsiavia, capital'a Poloniei.

(Vedi ilustratiunea de pe pagin'a 85.)

Varsiavia jace pe malulu stangu alu Vistulei in tinentulu Massiovei. In cetatea vechia numita Bar se afla inca multe strade anguste si cladiri de lemnu, partea ei cea noua inse e edificata cu atata gustu si luesu, atate palate pompose, beserici, institute maretie si piatie frumose are, si comerciulu i-e atatu de insemnatu, ca ocupa cu demnitate locul intre capitalele europene.

Dintra edificile-i frumose mai insemnate sunt : beseric'a catedrala a lui St. Ioanu, palatulu — Krasinski, acum localitatea guvernului, castelulu — Radziwil. in care locuiesce guvernatorulu, si edificiulu burzei.

Proprietarii acestor palate precum si a celorlalte edificie mai stralucite acum nu mai exista. numai numele li-a mai ramas de memoria din trecutul mai scriut, partea cea mai mare a acestor cladiri se intrebuintia spre scopuri publice sau guverniale.

Pe naltimea din mediuloculu cetatei e vechiulu castelu regal cu gradine mari si frumose, sub cari pe tabla de marmore odihnesc statu'a aurita de metalu a lui Sigismundu III.

Dintre instituttele publice de amintitu e : reg. universitate fundata la anulu 1816, inaintea careia se naltia statu'a lui Copernicu, — academi'a stiintifica, teologia catolica, observatoriu astronomicu, gradina botanica, mai departe spitalulu fundatu inca la 1732 atatu prin marimea, catu si prin organizatiunea sa pote servi de esemplu.

Biblioteca mare a lui Zaluski, precum si mai multe pretioase de arte cu ocaziunea disolvarei statului polonu fura duse la Petersburg; este inse aci si adi o biblioteca publica statatoria din 57 mii de tomuri, si alte asociatii de folosu.

Spre media-di se naltia castelulu — Lazienki ardicatu de Poniatowski, care e renumitu pentru aceea, ca intr' unu tempu aci a locuitu Ludovieu XVIII. si ca mai decurendu in gradin'a lui s'au facutu mai multe demonstratiuni. Mai are afara de aceste 41 de beserici si capele (31 sunt ale r. catolicilor), 12 piatie large si frumose, mai toate cu fantane saltatorie; pe piatia Cracoviei e monumentulu lui Poniatowski, si are 3 teatre. Numerulu locuitorilor e 207, 986, dintra cari

146, 487 sunt crestini (110 mii r. catolici) si 61, 490 jidani.

Varsiavia se imparte in cetatea vechia si cea noua, cu suburbiile : Cracovia, Grzybow, Scolec, Leszno si Praga; acesta din urma forte fortificata jace pe malulu dreptu alu Vistulei. In 4-lea noemvre 1794 Suwarow luandu acesta fortarotia cu asaltu, ostasi lui cei turbati au omoritu aci 18 mii de barbati, muierii si copii polonesi, si atunci a inceputu se se intemple profetia : „Finis Poloniae“ dese cateva zile mai nainte de Kosciusko.

Columb'a.

(Romanu de *Alesandru Dumas.*)

(Urmare.)

Catu de putinu au datin'a ficele sante a se amesteca in lucrurile lumesci, totusi evenimenttele ce se intemplau in giurulu lor, erau atatu de importante, incatu acele fura obiectulu tuturor conversatiunilor si toti servitorii din monastire se intrebau despre noutati.

Eca ce diceau :

Diceau cumca fratele regelui Gaston de Orleans s'a unitu cu principele de Montmorency, conducandu la densulu doue mii de omeni pe cari i aduna in principatulu Treves, acestia cu cei patru mii ai principelui de Montmorency faceau unu totalu de siese mii soldati.

Cu acesti siese mii soldati elu tienea Lodève, Albi, Uzès, Alais, Lunel si Saint-Pons, unde me aflam. Nimes, Toulouse, Carcassone si Béziers, cu tote ca sunt locuite de protestanti, totusi refusara a se uni cu elu.

Se mai vorbea inca, ca doue armate plecara in contra armatei principelui de Montmorency. Una vinia de catra Pont-Saint-Esprit condusa de maresialulu Schomberg.

Intre altele, cardinalulu cugeta a fi de lipsa, ca Ludovieu se se apropia de teatrulu bataliei si precum intarcu, regele sosi la Lyon. O epistola ce-mi vini din Valence, nu numai adeveri seirea acesta, ci inca me insciintia cumca tata-meu, baronulu de Lautrec, era cu Majestatea Sa.

Acesta epistola vini chiar de la tata-meu. Si me insciintia despre resolutiunea sa cu vechiulu seu amicu contele de Pontis, care statea din aca, cumca prin maritarea mea dupa contele de Pontis se mai intarésca relatiunile amicali si parintiesci, ce uniau aceste doue case. Ti-aduci a minte, ca ti-am mai vorbitu despre acesta maritare si atunci mi-ai respusu :

— Mai lasa-mi inca trei lune; in aceste trei lune se potu intempla evenimentte grandioase, cari voru schimbá destinele. Mai lasa-mi inca trei lune si eu voi cere man'a ta de la baronulu de Lautrec.

Dorrea animei mele, ce o sentiam insocindu-te cu aca pe cari tata-meu fi numia rebeli, se mai mari

si prin fric'a, vediindu ur'a ce se escá între cas'a ta si între cece a tata-meu atátu de fidelu si loialu servitoriu alu regelui, carele confundá pe cardinalulu si pe regele totu in aceeași admiratiune si carele dîcea celu puțin odata intr' o dí cece ce regele dîcea odata intr' o septemana : „Celu-ce nu iubese pe cardinalulu , nu iubese pe regele.“

La 23 augustu esí o ordinațiune care dechiarà pe principele de Montmorency suspinsu de tóte onorile si demnitáțile sale, bunurile sale se confiscara si parlamentulu de Toulouse i se ordinà a-i face procesu.

In alta dí se latí scirea, cumca totu asemenea ordinațiune esí si in contra ta, ca fiulu regelui ce esei si in contra domnului Rieux.

Ti-poti întipui emotiunile ânimei mele la audiulu acestora.

La 24 vediui trecandu prin Sain Pons pe unu tramisu alu cardinalului, despre care se dîcea, cá merge a propune pace principelui de Montmorency.

Mi-sucese a induplecá pe matusi'a mea sê-lu inbie cu nesece mancári. Elu le primi si intardiá câtu-va cu conversare. Lu-vediui si lu-intrebai. Cece ce vorbira, erà dreptu. Aveam sperantia.

Acésta sperantia a mea se intari totu mai tare, cand audí, cá arceiepiscopulu de Narbonne, amieu intimu alu principelui de Montmorency, caletori totu cu acelu scopu la Carcassonne, ca sê induplece pe maresialulu duce a depune armele. Propusetiunile ce avea a face guvernatoriului de Languedoc — se vorbiá, — cá erau acceptabile si avantajiose atátu pentru bunurile sale, câtu si pentru onórea sa.

De odata se respandi scirea, cumca maresialulu duce refusá tote.

Ce se atinge de tine. — cá-ti poti pricepe, cumca se vorbiá multu despre tine, cece pentru mine erà o cauza de temere si de mangaiare. — se dîcea cá ai primitu o epistola de la insusi cardinalulu, dar tu ai respunsu, cá de multu ti-ai datu euventulu domnului si numai densulu ti-lu póte redá.

Ah! lasiulu si egoistulu nu ti-fa redatu.

La 29 augustu audíramu, cá armat'a lui Schomberg si a lui Montmorency stau gata de atacu.

Inse maresialulu betranu nu uitá, cumca Riche-lieu e numai ministru si pote cadé, cumca si regele e numai omu, deci póte mori. Apoi in contra caruia plecá densulu, acela erà ereditariulu presuntivu alu corónei, avea sê devina regele Franciei. Deci incepú cu elu o negociatiune ultima si tramise pe Savoie a parlamentá.

Noi scinramu tote aceste. Anim'a mea se suspindea de tota speranti'a ce o aredicá la ceriu. Asceptam cu frica, celu de pe urma respunsu a lui Montmorency.

Precum scíi, sêu din desperatiune, sêu din incredere, nenorocitulu incrediendu-se in bravur'a sa, respunse :

„Mai antáiu sê ne combatemu ; dupa batalia potemu parlamentá.“

D'aci incolo perdui tota speranti'a mea pentru unu succesu favoritoriu, si precum o invingere a principelui de Montmorency erá imic'a ta salute, eu uitai detorintiele mele fiesci, uitai detorintiele mele de supusa si me asternui la piciórele altariului rogandu-meu lui Ddieu sê privéseca cu favóre a supra eroului de Vel-lano si a supra fiului seu invingatoriu de Ivry.

Din minutulu acestu-a nu asceptai decátu numai o nouitate de pe compulu bataliei.

Ah! in 1. septemvre, la cinci óre ser'a, sosi nou-tatea infioratore, fatale si desperatóre.

Batali'a fu perduta ; maresialulu duce devini prinsu si despre tine unii vorbeau cá fusi ranitu mortalminte, ér altii dîceau cá ai moritu ! . . .

Nu intrebai mai departe, ci chiamai pe gradinariulu, pe carele lu-câseigai mai de multu pentru mine. I spusei sê se ingrigéseca de doi cai si eu inceputulu noptii sê me ascepte la pórt'a gradinei.

Noptea vini, me coborii ; incalecaramu si alergaramu la pólele muntilor, trecuram doue sêu trei riuri, lasaramu de-a drept'a satutiulu Livinière si sér'a la optu óre ajunseram in Caunes.

Calulu meu se lovi si schiopetá ; lu-iaschimbai cu altulu nou si sub tempulú acela audíi câte-va noutáti.

Se dîcea cá principele de Montmorency a moritu, Rieux asísdere. Scirile despre tine inea totu nu erau positive : unii dîceau cá ai moritu ; altii cá te-au ranitu mortalminte.

Daca te-au ranitu mortalminte, eu voiam sê inchidu ochii tei ; daca ai moritu voiam sê te acoperu cu giulgiulu de mórte.

Plecaramu din Caunes la optu óre si diumetate peste campu, fara a armá drumulu facutu ; gradinariulu erá din Saissac si cunoscea locurile ; mergeam dreptu catra Montolieu.

Tempulu semená fórtu cu acela din noptea aceea cand ne despartíramu ; nori negri pluteau pe ceriu ; ventulu de vijelia suflá între olive, ventu caldu, greu, innebusitoriu, care incetandu din tempu in tempu, lasá sê cada nesece stropi mari de ploua ; tresnetulu tuua langa Castelnaudary.

Nuam trecuram prin Montolieu, fara ca sê stámu. La marginea acestui orasielu ne intalíramu cu primele poste ale lui Schomberg.

Renói întrebárele mele. Batali'a se 'ncepú inainte de praudiu la unusprediece óre si tienú o óra ; abia cadiura o suta de persóne.

(Va urmá.)

Vivandier'a ca tînetórea uneltelor de cosutu.

Materialu: o papusia in lungime de 15—16 centimetri, cu capu de porclanu; bucatiile din diferite paure; prima (pantlica) colorita, matasa de cordonnet impistretitu; o cosierica (corficea) si. a.

Prin figur'a Vivandierei (Markatänderin, markotányosnő) din nrulu presinte voimu a face frumóselor cetitórie unu presentu, acesta e o unclta necesarie carea atátu prin frumóseti'a — câtu si prin originalitatea sa negresitu, cá va e a se igá placerea dvóstre.

Imbracamintele vivandierei sunt atátu de nimeritu ordinate, cá in acele tóte uncltele de cosutu si-afu loculu. Figur'a nóstra originala e imbracata cu o rochia larga de lâna, bitusia alba, si la gútu cu smála lata, ér' pe capu-i in frumósietiatu cu dantele in forma de cépsa, pórtá o cosierica, carea servece spre sustienerea maruntísielor ce aru cadé la cosutura. Acésta cosierica in frumósietiatu dinafara cu síre de margele, e lipita de capulu papusiei, si cu o prima frumósa e legata de subfalce.

Vivandier'a are pe spate unu ghiemu de atia in form'a unui vasu, care prin o prima colorita e stensu de papusia. In pusunarele rochiei inainte sunt foitiele cu ace, in capetele decorate cu margele ale incingatórei inea sunt pusunare pentru fórfece, degetarie, andrea si. a.

Vivandier'a ca tînetórea uneltelor de cosutu.

Papusi'a astfelu imbracata se asiédia pe o aredicatura de lemmu, carea firecece e acoperita bine prin lungimea rochiei. Se intielege de sine, cá papusi'a se póte imbracá dupa gustulu si placerea frumóselor cosetórie. Vivandier'a se póte intrebuintiá si spre sustienerea uneltelor de seriere.

Deci, daca frumósele nóstre cetitóre vreu sê suprinde cu ce-va presentu pe cutare cunoscutu alu loru care se ocupa cu seriere, acésta figura frumósica o potu folosi de modelu la presentulu loru.

Atunce — firecece — pusunarele, cosiare'a s. c. l. sunt a se acomodá astfelu ca in ele sê incapa penele, sigilulu, céra si altele ce se intrebuintieza la scrisóre.

Ce e nou ?

* * * (In nrulu vinatoriu) vomu incepe a publicá biografi'a nemoritoriului *Georgie Lazaru*, dupa dlu *Eliadu* completata cu multe date interesante de maestra'a péna a dlui *Baritiu*. Totodata anuciâmu cu placere, câ portretulu acestui publicistu bine meritatu alu nostru va esî asîdere in nrulu vinatoriu, dupa care va urmá de locu portretulu si biografi'a marelui poetu d. *Vasiliiu Alesandri*.

* * * (*Societatea dnei Fani Tardini*) a representatu în Brasiovu urmatórele piese : Lupt'a damelor comedia in trei acte tradusa din francece de D. Ghirleanu, Unu poetu romanticu proverbu intr' unu actu de M. Milo, Princes'a Orientului vodevilu in doue acte, Radu Calomfirescu drama natiunala cu cantece in 5 acte de J. Dimitrescu, Noblet'a cumperata comedia in doue acte, din francece de A. Manole, Marcu Boccari drama elina cu cantece in trei acte, Corbulu romanu comedia natiunala cu cantece in 1 actu de V. Alesandri, Florinu si Florica séu Paraelisierulu comedia natiunala cu cantece in 2 acte de V. Alesandri, Dreptatea lui Mircea Voda drama natiunala cu cantece in 4 acte de Stancescu, Noptile riului Sena drama in 5 acte din francece de Voinescu, Unu tieranu la més'a boierésca comedia natiunale in 1 actu cu cantece de V. Alesandri, Herscu Boccengiu cantioneta monologa in 1 actu de V. Alesandri si Umbr'a lui Traianu si Mihaiu Eroulu tablou natiunala belicu cu cantece in 1 actu, Idiotulu séu suteranele de Eilberg drama in 5 acte si 2 tablouri din francece de S. Mihailescu, Chiru Zuliariidi comedia natiunala in 1 actu de V. Alesandri, O partida de concina proverbu natiunala in 1 actu de V. Alesandri, Cine vré póte vodevilu in 2 acte cu cantece din francece, Gelosulu séu Maria Rosa drama in 5 acte din francece de Caminschi, Fet'a pandiariului comedia natiunala in 3 acte cu cantece de Dimitrescu, Manastirea de Castro drama in 5 acte si 2 tablouri tradusa de Fani Tardini, Resbelulu lui Stefanu celu Mare pagina istorica in 3 acte de Istrati.

* * * (*Totu din Brasiovu*) ni se scrie cumca Ilustritatea Sa D. *Ioane Popasu* ajuuse acolo in 9 augustu si fu primita de catra fostii sei poporeni cu pompa mare, éra sér'a se arangiá in onórea Ilustritatii Sale unu grandiosu conductu de faclii.

* * * (*Chirotonirea Episcopului de Caransiebesiu*) — precum ni spune „T. R.“ — se va tiené mane adeca in 15 augustu la Resinari, chirotonirea o va seversí Escel. Sa Parintele Archiepiscopu si Mitropolitu *Andreiu* bar. de *Siaguna*, cu P. Sant'a Sa D. *Procopiu Ivaskoviciu* Episcopulu Aradului si cu mai multi demnitari bericesei. P. Sant'a Sa dlu Episcopu alu Caransiebesiului va plecá in epare'a sa in septeman'a din urma a lui augustu si va tiené instalarea sa serbatorésca in 5-le septemvre.

* * * (*Corpus Juris donatu unui Romanu.*) Corpulu profesorilor de la facultatea juridica a universitatii de Pesta a impartitu cu finea acestui anu scolasticu douediecei esemplare de „Corpus Juris“ intre tenerii carii facura esamentulu judicalu cu rezultatulu celu mai stralucitu. Aflâmu cu bucuria, câ intre acci juristi diliginti

e si unu romanu cu numele *Vasiliiu Paguba*, din comitatulu Aradului. Din astfelu de Paguba, natiunea n'are neci o — paguba.

* * * (*List in Pesta.*) Renumitul „compatriotu alu nostru“ — regele fortepianului *Franciscu List* a sositu dílele trecute la Pesta si trase la otelulu „La regin'a Angliei“ de unde apoi se mutá in resiedinti'a parociale, câ-ci vestitulu artistu acuma asîdere porta — reverenda. Densulu vini aice spre a dirige in persóna csecutarea cea d'antâia a gradiosului seu oratoriu intitulatu : „S. Elisabeta“. Care s'a si intemplatu in 15. augustu cu ocaziunea serbarei iubileului de 25 ani a Conservatoriului de Buda-Pest'a.

Gácitura de siacu.

De : *Nina*.

Se póte deslegá dupa saritur'a calului.

da-	ta-	Da-	Vomu	de-	má.	eredu,	na.
ca	na-	lau-	pli-	vomu	s'a	co-	fru-
te	te	nea	vomu	a	Cu	Ni-	eu
tiu-	ne	Si	fi	sim-	Ba	mó-	rá,
ó-	sta	Voi	de	vreti	ne	la-	li?
fru-	Nu	ri-	ce-	sie	ru	a	cu
ó	re,	ca-	se	a	Si	fa-	ga-
se	mó-	re	so-	a	Dra-	do-	fi;

POST'A REDACTIUNEI.

„Limb'a defaimatóre“ n'a meritatu cei 20 cr. ce amu solvitu pentru epistol'a nefrancata de ajunsu. — **Nasandu.** Primitu-ai epistol'a nóstra? — **Resigea.** Asceptamu cea ceruta. — **G. O.** Gáciturile au sositu, voru esi. — **Ligetu.** Adresediata d' adreptulu acolo, eaus'a pentru noi e multu mai delicata decatu se potemu face întrebarea dorita. Salutare. In **Beiusiu** nu se afla nime care se ni scria corespundintie?

Proprietariu, redactoru respundiatoriu si editoriu : **IOSIFU VULCANU.**

S'a tiparitu in Pest'a 1865. prin **Alexandru Kocsi** (in tipografi'a lui **Érkövi, Galgóczy** si **Kocsi**). Piat'a de pesci Nr. 9.

Cu esemplare complete mai potemu inca sierbi din inceputu.